

Miloš Matić

DANI EVROPSKE BAŠTINE

Manifestacija Dani evropske baštine ove godine je posvećena drvetu. Etnografski muzeju u Beogradu je tim povodom organizovao stručno vođenje kroz stalnu izložbenu postavku, s posebnim osvrtom na temu Duša u drvetu – priča o drvetu i verovanjima vezanim za drvo.

O KULTU DRVETA

U narodnoj kulturi na tlu Srbije kult drveta je veoma razvijen, što se iskazuje u mnogim verovanjima i magijskim postupcima. U kultu drveta obožava se ili cela vrsta, na primer hrast, leska, tisa, kruška, orah, ili se obožavaju pojedinačni primerci kao što su bor kralja Milutina u Nerodimlju, orah kod Molovina u Sremu itd. Pojedine vrste drveta se zamišljaju kao senovite, tj. veruje se da se za drvo mogu vezivati duše umrlih predaka. Veruje se i da drvo može biti stanište mitskih bića poput vile, veštice, čume

i sl. S druge strane, pojedinim vrstama drveta pripisuje se jaka apotropajonska moć pa se te vrste drveta koriste u magijskim postupcima za zaštitu ljudi i njihove imovine, ali i u kultu plodnosti, tj. za obezbeđivanje zdravlja i plodnosti ljudi, stoke i useva. Suština kulta drveta ogleda se u divinizaciji pojedinih vrsta ili primeraka drveta, a svakako je najznačajnije religijsko obožavanje svetog drveta zapisa. Sveto drvo zapis se može posmatrati i kao supstitucija hrama jer se pod njim obavlja molitva i prinose žrtve. Osim toga značajnu ulogu u kultu drveta ima i badnjak, sveto drvo koje igra ključnu ulogu u Božićnom ritualu jer predstavlja božanstvo, demona vegetacije, koji se ritualno spaljuje da bi se ponovo rodio, čime se magijskim putem podražava neprekidnost prirodnih životnih ciklusa.

Savremena evropska kultura uglavnom zanemaruje takav, religijski, način razmišljanja, ali je zanimljivo to da razna verovanja iz kulta drveta posredno doprinose očuvanju evropske prirodne baštine. Bez obzira na razna verovanja, čovek mora da bude svestan činjenice da je drvo živo biće, i da je pri tom to jedno plemenito živo biće.